

NORDHUNGARIA INFORMO

**Informilo de „Király Lajos” Esperanto - Amika Rondo
Miskolc**

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

**A „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc**

2006. július
Julio 2006.

Karaj niaj legantoj!

El inter niaj altestimataj samideanoj ni prezentis al vi la ĉefkuraciston D-ron Imre Ferenczy, en la maja gazeto. Nun, ni prezentas la alian lektoron de nia gazeto: Profesoron D-ron Endre Dudich. Bonvolu ekkonatiĝi ankaŭ kun lia vivo kaj kariero.

Kedves olvasóink!

Nevezetes személyeink közül Dr. Ferenczy Imre főorvos urat a májusi újságunkban mutattuk be Önöknek. Most Dr. Dudich Endre c. professzor urat, újságunk másik lektorát mutatjuk be olvasóinknak. Ismerkedjenek meg az ő életével és pályafutásával is.

Intervjuo kun D-ro Endre Dudich / Interjú Dr. Dudich Endrével

(Lászlóné Pásztor, aprilo 2006)

1, Sinjoro Profesoro, bonvolu paroli pri viaj gepatroj kaj studoj.

E.D. — Volonte. Mi naskiĝis en Budapeŝto, la 27-an de januaro 1934. Mia patro estis universitata profesoro pri zoologio, mia patrino – mezlerneja instruistino de la hungara kaj franca lingvoj. Gefratojn mi ne havis. Mi studis en la urbo Sopron (Ŝopron), poste en Budapeŝto, ĉie havante bonegajn majstrojn. En la universitato ELTE mi akiris diplomon pri geologio (en 1956), en biologio kaj kemio (en 1961), kaj doktoriĝis (en 1959), poste iĝis kandidato de la terscienco (en 1978).

1, Profeszor úr, kérem beszéljen a szüleiről és tanulmányairól.

D.E. – Szívesen. Budapesten születtem, 1934. január 27-én. Édesapám az állattan egyetemi tanára volt, édesanyám pedig magyar-francia szakos középiskolai tanár. Testvéreim nem voltak. Sopronban, majd Budapesten tanultam, és mindenütt kiváló mestereim voltak. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen geológus diplomát (1956), majd biológia-kémia szakos diplomát (1961) szereztem. 1959-ben doktoráltam, majd 1978-ban a földtudomány kandidátusa lettem.

2, Dum via kariero, Vi havis tre variajn laborlokojn kaj postenojn. Ĉu Vi rakontus pri tiuj?

E.D. — Jen la sufiĉe bunta serio: asistento pri paleontologio en la Budapeŝta Universitato de Sciencoj, geologo, poste laboratoriestro de la Baŭksitesplora Entrepreno en Balatonalmádi, sekcioestro pri faka dokumentado de la Hungara Geologia Instituto, geologia konsilanto de la eksterkomerca firmao GEOMINKO; grupestro pri organika geokemio de la Esplorlaboratorio pri Geokemio de la Hungara Akademio de Sciencoj, vicdirektoro de la Hungara Geologia Instituto; organiza sekretario de la Internacia programo pri Geologia Korelacio ĉe UNESKO en Partizo, oficejestro pri Eksteraj rilatoj de la Hungara Geologia Instituto. Mi iĝis (propravole) pensiulo en 1994. Dum dek jaroj mi prelegis geologion en la Okcident-hungaria Universitato en Sopron, kaj

du jarojn eĉ en la transilvania urbo Csíkszereda (Ĉiksereda). Mi iĝis ties titola profesoro en 2004. Nur en minejo mi ne laboris, tion mi sukcesis eviti.

2, Pályafutása során igen változatos munkahelyei és beosztásai voltak. Mesélne ezekről?

D.E. – Íme a meglehetősen tarka sorozat: tanársegéd a Budapesti Tudományegyetem Őslénytani Tanszékén; geológus, majd laboratóriumvezető a Bauxitkutató Vállalatnál Balatonalmádiban; dokumentációs osztályvezető a Magyar Állami Földtani Intézetben, a GEOMINCO külkereskedelmi vállalat geológus tanácsadója, a Magyar Tudományos Akadémia Geokémiai Kutatólaboratóriumában a Szerves-geokémiai Csoport vezetője, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatóhelyettese, a Nemzetközi Földtani Korrelációs Program (IGCP) szervezőtitkára az UNESCO-nál Párizsban, a Magyar Állami Földtani Intézet Külkapcsolati Irodájának vezetője. 1994-ben saját akaratomból nyugdíjba mentem. Tíz éven át adtam elő geológiát a Nyugatmagyarországi Egyetemen, Sopronban, sőt két tanévben az erdélyi Csíkszeredában is A NYME 2004-ben címzetes egyetemi tanárrá fogadott. – Csak bányában nem dolgoztam, ezt sikerült elkerülnöm.

3, Kiajn sciencajn interesojn kaj agadkampojn Vi havas?

E. D. -- Mi havas plurajn. Oni ofte skoldis min pro tio, ke mi ne koncentras la fortojn, „dispersas min”. Do, jen la riproĉinda listo: paleontologio, litostratigrafio, geokemio kaj faciologio de sedimentoj, baŭksitoj (precipe la geokemio de mikroelementoj), gelogia informadiko, geonomio (sinteziga terscienco), popularigo kaj historio de la geologiaj sciencoj, internacia scienca kunlaboro, filozofio, historio de la filozofado, scienca fikcio.

3, Melyek professzor úr tudományos érdeklődési és működési területei?

D. E.- Több is van. Gyakorta dorgáltak azért, hogy nem összpontosítom az erőimet, „szétszóródom”. Nos, íme a kárhóztatandó jegyzék: őslénytan, közetregégtan, üledékek geokémiája és kifejlődéstana, bauxitok (főleg a nyomelemeik geokémiája), földtani informatika, geonómia (szintetizáló földtudomány), a földtani tudományok története és népszerűsítése, nemzetközi tudományos együttműködés, filozófia, a filozofálás története, tudományos fantasztikum.

4, Ĉu vi multe laboris eksterlande?

E. D. -- Mi laboris en Irano, Kubo, Malio kaj Kanado, sed temas pri mallongaj misioj, maksimume kelkmonataj. Male, eĉe UNESKO en Parizo mi laboris ses jarojn (1986 – 1992). Entute mi vizitis 70 landojn sur kvar kontinentoj, de Meksiko tra Izraelo ĝis Japanio kaj de Argentino tra Kenjo ĝis Izlando.

4, Professzor úr sokat dolgozott külföldön?

D.E. – Dolgoztam Iránban, Kubában, Maliban, Kanadában, de ezek mind rövid, legfeljebb néhány hónapos kiküldetések voltak. Viszont az UNESCO-nál Párizsban hat éven át dolgoztam (1986 – 1992). Összesen 4 kontinens 70 országában jártam, Mexikótól Izraelen át Japánig, és Argentínától Kenyán át Izlandig.

5, Kiuj estis viaj modeloj en scienca agado?

E. D. – Unuavice mia samnoma patro, poste mia kuzo Gábor Kopek, je kies influo ankaŭ mi iĝis geologo. Krome: mia kolego-geologo Bálint Balkay, Elemér Szádeczky-Kardoss, mia profesoro pri geokemio, I.V. Vernadskij rusa biogeokemiisto, kaj Pierre Teilhard de Chardin jezuito, paleontologo. Mi estas tre dankema al ili.

5, Kik voltak a mintaképei a tudományos munkában?

D. E.—Elsősorban azonos nevű Édesapám; aztán Kopek Gábor unokabátyám, akinek a hatására én is geológus lettem. Továbbá Balkay Bálint geológus-kollegám, Szádeczky-Kardoss Elemér geokémia-professzor, I.V. Vernadskij orosz biogeokémikus, és Pierre Teilhard de Chardin francia jezsuita paleontológus. Nagyon hálás vagyok nekik.

6, Ĉu estis kiuj kritikis vian agadon? Kiu estis la plej severa kritikanto?

E.D. – Estis multaj, kaj per siaj kritikoj vole-nevole ili ĉiuj multe helpis al mi. Sendube la plej grava estis mia edzino Margit Willi. Ŝi estas mia edzino jam ekde 45 jaroj, kaj savis min de multaj fakaj kaj formalaj eraroj. Ŝi ĉiam scias, kio estas rezista : ĉu mia kapo, aŭ la muro, kion mi ĝuste atakas.

6, Voltak-e olyanok, akik bírálták a tevékenységét? Ki volt a legszigorúbb kritikusa?

D.E.—Voltak, sokan. Bírálattal akarva-akaratlan sokat segítettek nekem. Kétségkívül a legfontosabb a feleségem, Willi Margit. Immár 45 éve a feleségem, és sok szakmai és formai hibától óvott meg. Ő mindig tudja, melyik az erősebb: a fejem, vagy a fal, amelynek éppen nekimegyek.

7, Kiel, kaj kiam vi edziĝis?

E. D. –Tio estis ŝajne banala afero: juna asistento edziĝis kun studentino. Sed tio okazis ĝuste tiam, en 1961, kiam oni ĝentile sed firme „forkonsolis” min de la universitato kiel „agenton de la klerika reakcio”, malebligante la bone komenciĝintan sciencan karieron. Dank’ al tio, mi ne iĝis unuflanka teoriulo, ekhavis ankaŭ praktikan sperton... Ŝi ĉiam en ĉio subtenis min, kiel mia pli bona duon(ec)o (fele-ség!).

7, Professzor úr hogyan és mikor nősült meg?

D.E. – Ez látszólag hétköznapi eset: fiatal tanársegéd elvesz feleségül egy hallgatólányt. Ez azonban éppen akkor történt, amikor engem udvariasan, de határozottan „eltanácsoltak” az egyetemről, mint a klerikális reakció ügynökét, és lehetetlenné tették szépen indult tudományos pályafutásom folytatását. Ennek köszönhetem, hogy nem lettem egyoldalúan elméleti tudós, hanem szert tettem gyakorlati tapasztalatra is... Ő mindig és mindenben támogatott, mint jobbik felem (hiszen: fele-ség!).

8, Ĉu Vi bonvolus paroli pri via familio?

E. D. – Mia edzino estis instruistino pri geografio kaj biologio en la Altlernejo de Baletto (poste: de Dancarto). Ni havas du filojn: Imre (1966) estas inĝeniero, Ákos (1975) estas lingvisto (franca-angla) kaj kulturantropologo. Ambaŭ estas jam edzoj. Imre havas sesjaran filon (Gábor) kaj preskaŭ dujaran filinon (Alexa). Ĉiuj loĝas en Budapeŝto, sed mi havas dometon en la belega vilaĝo de la Danub-kurbiĝo Zebegény, piede de la vulkandevena Börzsöny montaro, kie mi kutime pasigas la somerojn.

8, Kérem, beszéljen a családjáról.

D. E. –Feleségem földrajz-biológia szakos tanár volt az Állami Balett Intézetben (a későbbi Táncművészeti Főiskolán). Két fiúnk van. Az 1966-ban született Imre mérnök, az 1975-ben született Ákos francia-angol szakos nyelvész és kultúrantropológus.. Mindketten házások. Imrének már van egy hatéves fia, Gábor, és egy már csaknem két éves lánya, Alexa. Mindnyájan Budapesten élnek. De van egy kis házam a Duna-kanyar egyik igen szép községében, Zebegényben, a vulkáni eredetű Börzsöny-hegység lábánál. A nyarakat rendszerint ott töltöm.

9, Kiu estas viaj ŝatokupoj?

E. D. – Ankaŭ tiuj tromultas. Jen: lingvoj, filozofio, scienca fikcio, la kulturo de la indianoj de Norda kaj Meza Ameriko. Krome : Hatha –jogo, naĝado, velado, kuretado, biciklado, ekskursado. Foj-foje mi volonte kartludas (tarokon).

9, Melyek professzor úr kedvenc időtöltései, hobbijai?

D. E.—Ebből több is van. Mégpedig: nyelvek, filozófia, tudományos fantasztikum, az észak- és közép-amerikai indiánok kultúrája, továbbá a Hatha-jóga, úszás, vitorlázás, kerékpározás, kocogás, kirándulás.

Olykor-olykor szívesen kártyázom is (tarokkozom).

10, Vi ricevis multe da fakaj honoroj kaj distingoj. Bonvolu mencii la pli gravajn.

E. D. – Pluraj sciencaj institucioj kaj societoj (fakaj kaj civilaj) honoris min pro diversaj titoloj kaj postenoj: Hungara Geologia Societo, Hungara Societo pri Karstologio kaj Speleologio, Gungara Akademio de Sciencoj, Filozofia Diskutrondo, Geologia Instituto de Aŭstrio, geologia Societo de Francio, Serba Geologia Societo, Asocio de Eŭropaj Geologiaj Societoj, Internacia Komisiono pri la historio de geologio. En 2003 mi ricevis la Klebelsberg Medalon, kaj en 2004 – okaze de mia 70-jariĝo – la Medalon por la Baŭksit-minado. Sed multe pli gravas la rekono kaj simpatio de miaj kolegoj kaj kunlaborintoj, kiujn ili – surprize- esprimis en aparta eldonaĵo. Tiamaniere miaj karaj kolegoj kaj amikoj kompilis miajn rememoraĵojn, mi ne devas okupiĝi pri tio, krom eble kelkaj aldonajoj.

10, Profeszor ŭr sok szakmai kituntetést kapott. Kérem, említse meg a legfontosabbakat.

D. E. – Több tudományos intézmény és szakmai, meg civil egyesület is megtisztelt különféle címekkel és tisztségekkel: a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Karszt-és Barlangkutató Társulat, a Magyar Tudományos Akadémia, a Filozófiai Vitakör, a bécsi Földtani Intézet, a Francia Földtani Társulat, a Szerb Földtani Társulat, az európai Földtani Társulatok Szövetsége, és a Földtani Tudományok Történetének Nemzetközi Bizottsága. 2003-ban megkaptam a Klebelsberg-díjat, és 2004-ben – 70. születésnapom alkalmából – a Bauxitbányászatért” Emlékermet. Azonban mindezeknél fontosabb a kollégáim elismerése és rokonszenve, amelyet – meglepetésül – külön kiadványban juttattak kifejezésre. Így, kedves barátaim és kollégáim megírták az emlékirataimat, ezzel nekem nem kell foglalkoznom, talán néhány későbbi kiegészítésen kívül.

11, Dum via vojaĝado Vi nepre havis aventurojn. Ĉu Vi mencius kelkajn?

D.E. – Jen kvin epizodoj! * Flugante al Kubo, ni trude alteriĝis en Kanado pro neĝostormo. * Oni rabis mian valorajn en Bonaerurbo, sed restituis mian UN-pasporton. * En okcidenta Afriko, nia terena aŭto ŝarĝita de ujoj duonplenaj de benzino, devis trapasi la fajrokurtenon de Brulanta savano. * Mi prenis provpecojn el la egipta Sfinkso, gardata de Arabo kun pafilo. * En la altaj montoj de Kirgizio surĉevala paŝtisto, eksciinte ke mi estas hungaro veninte el *Madjaristan*, demandis: „Ĉu vi venis viziti hejmen?”

11, Utazásai során nyilván volt része kalandokban. Megemlítené néhányat?

D. E. – Őt epizódot említenék. * Kubába repülve , hóvihar miatt kényszerleszállást hajtott végre a gépünk Kanadában. * Buenos Airesben kiraboltak, de az ENSZ útlevelemet visszajuttatták. * Nyugat-Afrikában a félig tele benzineskannákkal megrakott terepjárónkkal szavannatűzön kellett áthajtanunk. * Kőzetmintákat vettem az egyiptomi Szfinxből, amelyet fegyveres arab őrzött. * Kirgízia magas hegyei között egy lovas pásztor, meghallván, hogy magyar vagyok és „Magyarisztánból” jöttem, azt kérdezte: „ hazajöttél látogatóba?”

12, Estas konate ke Vi parolas multajn lingvojn. Finfine, kiom da lingvoj Vi ellernis?

E. D. --La respondo al tiu-ĉi demando dependas de la nivelo de lingvoscio konsiderata. Krom la denaska hungara lingvo, mi legas, parolas kaj verkas angle, esperante, france, germane, hispane, itale, ruse.

Mi legas kaj (se necese) parolas bulgare, latine, pole, rumane. Mi legas (pli-malpli) bone, helpe de vortaroj) en pluraj 16 lingvoj. Inter tiuj estas ekzemple la albana, araba, dakota, finna, greka, turka, kaj mongola. Entute mi okupiĝis pri 28 lingvoj.

12, Köztudott, hogy Profeszor ŭr sok nyelvet beszél. Végül is hány nyelvet sajátított el?

D. E. – A válasz erre a kérdésre attól függ: hogy milyen szintű nyelvismeretről van szó. Magyar anyanyelvemen kívül olvasok, beszélek, írok: angolul, eszperantóul, franciául,

németül, olaszul, oroszul és spanyolul. Olvasok és (szükség esetén) beszélek bulgáru, latinul, lengyelül és románul. Olvasok (többé-kevésbé jól, szótár segítségével) további 16 nyelven. Ezek között van pl: albán, az arab, a dakota, a finn, a görög, a mongol és a török. Összesen 28 nyelvvel foglalkoztam.

13, Kiam kaj kiel Vi iĝis esperantisto?

E. D. – Jam kiel gimnaziano mi legis la „Tragedion de l’ homo’ de Imre Madách, majstre tradukitan de D-ro K. Kalocsay. Formale mi esperantiĝis en 1962, sub la influo de mia ĉeha kolego-geologo kaj amiko D-ro Jozef Kavka (ke li vivu ankoraŭ longtempe!) kaj kiam mi komencis malesperi, subtenis min profesoro Otto Haszpra (Haspra).

13, Mikor és hogyan lett eszperantista?

D. E. – Még mint gimnazista, olvastam Madách Imre „Ember Tragédiáját” eszperantóul, Dr. Kalocsay Kálmán mesteri fordításában. Hivatalosan 1962-ben lettem eszperantista, Dr. Jozef Kavka cseh geológus-kollégám és barátom hatására (éljen soká !). És amikor kezdtem kétségbeesni, Haszpra Ottó professzor bátorított.

14, Laŭ Vi sinjoro profesoro, kial indas ellerni Esperanton?

E. D. – Tio havas pli da avantajoj, ol oni ĝenerale kredas, sed malpli, ol estus eble. Sciante Esperanton, oni li facile lernas aliajn lingvojn. Oni ellernis, kiel lerni fremdan lingvon. Aliĝeblas – almenaŭ principe – helpema kaj atentema bona komunumo. Bedaŭrinde la pozicio de Esperanto estas malplej favora ĝuste la faka, speciale en la scienca kaj teknika uzo – escepte la fervojistojn kaj la kuracistojn, kiuj meritas laŭdon. Esperanto povus esti la latino ne nur de la eklezio, sed ĝenerale de la postmoderna epoko. Kaj la „ Ameranglo „ povus servi, kiel lingvo de la scienca ktp. „ elito”, kiel tio estis la klasika Greka dum la Renesanco.

14,Professzor úr szerint miért érdemes megtanulni eszperantóul?

D. E. – Ennek több előnye van, mint általában hiszik, de nem annyi, mint amennyi lehetne. Aki tud eszperantóul, könnyebben tanul más nyelveket. Megtanulja, hogyan kell idegen nyelvet tanulni. Csatlakozhat egy – legalább is elvben – segítőkész és figyelmes emberi közösséghez. Sajnos az eszperantó helyzete épen a szakmai, különösen a tudományos és műszaki alkalmazás terén a legkevésbé kedvező – kivéve a vasutasokat és az orvosokat, akik minden dicséretet megérdemelnek. Az eszperantó lehetne a „latinja” nem csak az egyháznak, hanem az egész posztmodern kornak. Az amerikai angol pedig lehetne a tudományos stb. „elit” nyelve, úgy, mint a klasszikus görög volt a Reneszánsz idején.

15, Lastatempe ĉiu-jare miloj da lernantoj ekzameniĝis pri la lingvo Esperanto en Hungario. Kiom da tempo estas bezonata por alproprigi Esperanton?

E. D. – En 2004, Esperanto okupis la trian lokon laŭ la nombro de ekzamenitoj, post la angla kaj la germana. Dankegon al la kompetentaj instruistoj kaj al la nelacigeblaj ekzamenantoj! Sed, por ne havi iluziojn, bonvolu priatenti la proporciojn: angla 55%, germana 28%, Esperanto – 5,7 % ! Laŭ la spritaj kalkuloj de akademiano profesoro Ottó Haszpra, averaĝe talenta junulo bezonas ĉ. 200 studhorojn por atingi la nivelon postulatan por la mezgrada ŝtata lingvoekzameno akceptata por la universitata diplomo. Tio signifas duonjaron. La angla bezonas dekoble (!) pli, do kvin jarojn. Bedaŭrinde post la sukcesa ekzameno multe da ekzamenintoj ne okupiĝas pli pri esperanto – domaĝe kaj por ili mem, kaj por la Esperanto movado. Tio estas unu el niaj plej gravaj problemoj solvendaj.

15, Az utóbbi időben évente több ezren vizsgáltak esperantó nyelvből Magyarországon. Mennyi időre van szükség az esperantó nyelv elsajátításához?

D. E. – 2004-ben az esperantó a harmadik helyet foglalta el a vizsgázottak száma szerint, az angol és a német után. Nagy köszönet érte a szakavatott oktatóknak és a fáradhatatlan vizsgáztatóknak! Ám, nehogy illúziókba ringassuk magunkat, vegyük szemügyre az arányokat: angol 55 %, német 28 %, esperantó – 5,7 % - . Haszpra Ottó professzor, akadémikus, ötletes számítása szerint egy átlagos fiatalnak kb. – 200 tanórára van szüksége ahhoz, hogy elérje az egyetemi diplomához szükséges középfokú állami nyelvvizsga által megkövetelt szintet, ez egy fél évet jelent. Az angolhoz ennek a tízszeresére (!) van szükség, vagyis öt évre. Sajnos, a sikeres vizsga után a vizsgázottak közül sokan nem foglalkoznak többé az esperantóval – ez kár nekik is, meg az esperantó mozgalomnak is. Ez a legsúlyosabb megoldandó problémáink egyike.

16, Bonvolu rakonti pri via E-agado.

D. E. – Mi tradukis esperanton pli ol 1500 paĝojn el 20 lingvoj, verkis 32 publikaĵojn, inter ili du librojn („ Ĉu vi konas la Teron?” – 1983, „ La lumo nutranta” 2003), kaj prezentis multe da prelegoj, ne nur en Hungario, sed ankaŭ en Brazilio, Francio, Rumanio, San Marino kaj Uzbekio. Ĉiujn-ĉi mi transdonis al la Kolektaĵo Fajsi trovebla nun en la Landa Fremdlingva Biblioteko en Budapeŝto. – Mi partoprenis kvin Universalajn Kongresojn: 1966 Budapeŝto, 1978 Varno, 1983 Budapeŝto, 1996 Prago, kaj 2005 Vilniuso. Mi estas ano de ISAE (Internacia Sciencia Asocio Esperantista), kaj parte redaktis ties revuon „Geologio Internacia”. Ekde 1986 mi estas Asociita Profesoro (pri geologio) de AIS (Akademio Internacia de la Sciencoj), multe okupiĝis pri la faka aplikado de Esperanto, organizis tiurilatajn kunvenojn. En la hungara Esperanto-movado, dum la 1970-aj jaroj mi estis vicprezidanto de la budapeŝta E-klubo Konkordo (la prezidanto estis Ervin Fenyvesi, eminentulo de la E-movado). Mi iĝis estrarano de HEA en 1986, ricevis la Honorinsignon de HEA en 1987. de 1994 ĝis 1998 mi estis unu el la kvar(!) vicprezidantoj de HEA, kaj kontribuis al la kompletigo kaj publikigo de la Hungara-Esperanta Mezvortaro de la forpasinta docento D-ro István Szerdahelyi kaj Drino Ilona Koutny. Post paŭzo de ses jaroj, ekde la 20-a de novembro 2004 mi denove estas vicprezidanto – ĉifoje la sola.

16, Kérem, beszéljen az esperantó tevékenységéről.

E. D.—Több mint 1500 oldalnyit fordítottam esperantóra 20 nyelvből. 32 írásom jelent meg nyomtatásban, közte két könyv („ Ismeri Ön a Földet?” , 1983, „A tápláló fény” 2003). Sok előadást tartottam, nem csak Magyarországon, hanem Brazíliában, Franciaországban, Romániában, San Marinoban és Üzbegisztánban is. Mindezeket átadtam a Fajsi Gyűjteménynek, amely most a budapesti Idegennyelvű Könyvtárban található. Őt Esperantó Világkongrersszuson vettem részt: 1966-ban Budapesten, 1978-ban Várnában, 1983-ban Budapesten, 1996-ban Prágában, és 2005-ben Vilniusban. Tagja vagyok az ISAE-nak, (Nemzetközi Esperantista Tudományos Szövetség), és részben szerkesztettem annak egyik folyóiratát, a Geológia Internacia-t. 1986 óta az AIS (a Tudományok Nemzetközi Akadémiája) „Asociita Profesoro”-ja vagyok (geológiából). Sokat foglalkoztam az esperantó szakmai alkalmazásával, szerveztem ilyen irányú összejöveteleket. A magyar esperantó mozgalomban az 1970-es években a budapesti Konkordo Esperantó Klub alelnöke voltam (az esperantó mozgalom egyik kiválósága Fenyvesi Ervin volt a klub elnöke). 1986-ban a MESZ elnökségi tagja lettem, és 1987-ben megkaptam a MESZ kitüntető Jelvényét. 1994-1998-ig a MESZ négy (!) alelnökének egyike voltam.

Közreműködtem a néhai Dr. Szerdahelyi István és Dr. Koutny Ilona Magyar-Eszperantó Középszótárnak kiegészítésében és kiadásában. Hat évi szünet után, 2004 november 20-án újra alelnök lettem – ezúttal az egyetlen.

17, Koncerne la E-movadon en Hungario, ĉu Vi estas optimista?

E. D. – Mi faras ĉion eblan por esti kaj resti realisma, evitante kaj la rozkoloran optimismon kaj la noktonigran pesimismon. Ni bezonas kaj la sperton de la veteranoj kaj la elanon de la junuloj. Ni bezonas regulan kaj efikan kunlaboron kun la E-asocioj de la (ne nur) najbaraj landoj. Pri la proksima estonto evidente decidis la sekvonta Ĝenerala Asembleo, kiam mi demisios, ĉar miaj fortostreĉoj pruviĝis sensukcesaj. La situacio tute ne estas kontentiga, sed la reformoj estas daŭrigendaj. Ne gravas, ĉu kun mi aŭ sen mi. Estas eble, ke mi estas vere malsama, ne sufiĉe moderna, kaj tro memfida. La persona malsukceso estas sensignifa. Gravus nur la honeste atingita rezulto.

17, Profeszor ŭr optimista-e a magyarországi eszperantó mozgalmat illetőleg?

D. E. – Mindent megpróbálok megtenni annak érdekében, hogy realista legyek és az is maradjak, elkerülve a rózsaszínű optimizmust és az éjfékete pesszimizmust egyaránt. Szükségünk van a veteránok tapasztalataira és a fiatalok lendületére is. Szükségünk van a más (nem csak a szomszédos) országok eszperantó szövetségeivel való rendszeres és hatékony együttműködésre. A közeljövőről a következő Közgyűlés fog dönteni, amikor én le fogok mondani, minthogy erőfeszítéseim sikertelennek bizonyultak. A helyzet egyáltalán nem kielégítő, de a reformokat folytatni kell. Nem fontos, hogy velem vagy nélkülem. Lehet, hogy én valóban más, nem eléggé modern és túlságosan magabiztos vagyok. A személyes kudarcnak nincs jelentősége. Csak a becsületes úton elért eredmény számít.

18, Estas strange, kvankam ne estas raraĵo, ke profesia natursciencisto verkas sciencan fikcion. Kiu aŭ kio inspiris vin verki la romaneton „ La lumo nutranta”?

E. D. – Elstaraj sci-fi aŭtoroj estas ekzemple la rusa paleontologo Ivan Jefremov, la usona biokemiisto Isaac Asimov, la angla fizikisto-matematikisto Artur C. Clarke, la same angla astronomo Fred Hoyle, kaj la pola kuracisto Stanislaw Lem, eĉ la mondfama hungara-usona atomfizikisto Leó Szilárd. Tamen ne ili inspiris min. Adoleskulo, mi entuzisme parolis al mia patro pri la eblecoj kaj kapabloj de Homo. Li rimarkis simple: „Pripensu, ke unu herbo estas kapabla je pli.”. Do, mi pripensis. El tio naskiĝis la libro, laŭ tiu scienco povas igi la homon kapabla je fotosintezo, kiel la verdaj plantoj.

18, Különös, habár nem ritkaság, hogy hivatásos természettudós tudományos fantasztikumot írjon. Ki vagy mi ihlette Önt az „ A tápláló fény” c. kisregény megírására?

D. E. – Kiváló tudományos-fantasztikus írók, például az orosz paleontológus Ivan Jefremov, az amerikai biokémikus Isaac Asimov, az angol fizikus.matematikus Arthur C. Clark, az ugyancsak angol csillagász Fred Hoyle, és a lengyel orvos Stanislaw Lem. Sőt a világhírű magyar-amerikai Szilárd Leó is. Mégsem ők ihlettek engem. Kamaszkoromban lelkesen beszéltem apámnak az Ember lehetőségeiről és képességeiről. Ő egyszerűen ennyit mondott: „ Gondold csak meg, hogy egy fűszál is többre képes”. Nos hát, megdöntöttem. Ebből született a könyv, amely szerint a tudomány képes arra, hogy a zöld növényekhez hasonlóan fotoszintetizálóa tegye az embert.

19, —Mi petas Vin, sinjoro profesoro kaj vicprezidanto, bonvolu diri fermvortojn, laŭ via kredo kaj konvinko.

E. D. – Dankante vian afablan intereson, permesu al mi citi poemon de mia ŝatata poeto, la bengala Nobel-premiito Rabindranath Tagore:

Kie oni povas vivi kap-levite,
Kie oni licas esplori libere,
Kie la mondon limigas nenia muro,
Kie pli bone aspektas la futuro,
Kie la penso ne dronas en rutina sablo,
Kie pli alten celas ĉiu homa kapablo,
Kie la menson vi gvidas en ĉiuj tagoj
Al helaj perspektivoj kaj belaj agoj,
    Je tia libera lando surtera
    Veku la mian, ho Patro ĉiela!
(Kant-oferoj, 35)

19, Kérem professzor és alelnök úr, mondjon zárszót, hite és meggyőződése szerint.

D. E. Megköszönve szíves érdeklődését, engedje meg, hogy legkedvesebb költőm, a bengáli, Nobel-díjas Rabindranath Tagore egy versét idézzem:

*Ahol emelt fővel jár az ember,
Ahol a kutatás szabad,
Ahol nem szűkíti fal a világot,
Ahol az értelem nem fullad bele
A szürke rutin homokjába,
Ahol a szellemet Te vezeted
Széles távlatok és szép tettek felé:
    Ilyen szabad országgá
    Ébreszd hazámat, Atyám!*

(Dal-áldozatok, 35)

MAGYARORSZÁGI KIRÁNDULÁSOK

Diósgyőr

8.rész

Diósgyőr végnapjai

A XVII. Század közepén a vár romlását már senki és semmi sem akadályozza. A kapitányok könyörgéseit nem hallgatják meg, a mennyezetek beszakadnak, a kövek omlanak. Maguk a katonák sem mernek a beomlástól tartva a falak között tartózkodni, ezért inkább kis házikókat építenek a Szinva patak felé eső részen, ahol fűteni is tudnak. A török állandóan portyázik a Sajó völgyében, de a lakosság kifosztásában a zsoldjukat meg nem kapó várbeli fegyveresek is kiveszik részüket.

A végső pusztulás azután rövid idő múlva be is következik. A felvidéken megindul Thököly Imre felkelése, a várórség magyar része csatlakozik az egyik kuruc csapathoz, a német katonák Kassára szöknek. A császári parancsnokok 1674-ben Telekesi kapitány vezetésével erős csapatot küld a székelyen kijavítására. A tüzérség ágyúzása felgyújtja az erősséget, pár napi ostrom után a védők feladják a várat. Diósgyőr katonai jellege ezzel teljesen megszűnt, helyőrség többé nem székelt a falak között.

De ebben a korban még a romos magyar váraktól is félt a bécsi udvar, tartva a kurucok esetleges visszatérésétől. Ezért a kassai német parancsnokság műszaki különítményt küldött Diósgyőrbe, amely 1676.július 11-én a várarok belső részén húzódó kőfalakat és a felvonóhíd bejáratát védő két őrtornyot felrobbantotta.

A kastély maga továbbra is megmaradt, romos és részben tető nélküli állapotban. A Haller család és cselédsége még ott lakott 1704-ig, amikor aztán a várból kiköltözött.

Innen kezdve a tulajdonos koronauradalom tétlenül nézte, hogy a vár köveit szekérszámra hordták el, még a távoli vidékekre is. Amikor ezt végre megtiltották, magának a váromnak az állagáról senki sem gondoskodott. Bokrok, fák rontották a tornyok maradványát. A dicsőséges múltat hordozó műemlékkel évszázadokon át senki sem törődött.

HUNGARLANDAJ EKSKURSOJ

Diósgyőr

Parto 8-a

Fintagoj de Diósgyőr

Meze de la 17-a jarcento jam neni u zorgis pri la fortikaĵo. La petegojn de la kapitanoj neni aŭskultis, la ŝtonoj falis, la soldatoj timis restadi inter la muroj, ĉi tial ili prefere konstruis la dometojn - sur flanko al rivereto Szinva - , kie ili povis hejti. La turkoj konstante patrolis en la valo de la rivero Sajó, sed ankaŭ la sensolda armitularo rabadis inter la loĝantaro. La fina pereigo baldaŭ okazis. Komenciĝis la ribelado de Imre Thököly, la Hungaroj de la fortikaĵgardistaro aliĝis al iu liberecbatala grupo, la germanaj soldatoj ŝtele fuĝas al Kassa (Košice en la nuna Slovakio). La imperiestra artilerio bruligis la fortikaĵon kaj post kelktaga sieĝo la defendantoj transdonis la detruigintan fortikaĵon. La milita karaktero de Diósgyőr ĉi tiam tute finiĝis, garnizono ne plu estis inter la muroj.

Sed en ĉi tiu periodo eĉ la viena reĝa kortego timis la ruinajn hungarajn fortikaĵojn, pensante je la reveno de la liberecbatalantoj. Ĉi tial la germana komandantaro el Kassa / Košice sendis

teknikan taĉmenton al Diósgyőr, kiu la 11-an de julio 1678 eksplodigis la internajn ŝtonmurojn de la fortikaĵkavo, kaj la enirejon de la levponto du gardoturojn defenditajn. Ankoraŭ ĉi tie loĝis la familio Haller kune kun la servistaro ĝis la jaro 1774. kiam ili forlasis la fortikaĵon. Poste la fortikaĵon posedanta latifundio senage lasis la grandmezuran forportadon de la fortikaĵŝtonoj ankaŭ al la foraj regionoj.

Kiam oni fine malpermesis tion, mem pri la stato-konservode la fortikaĵruino neniu prizorgis poste. Arbustoj kaj arboj kreskis en la fortikaĵkortego, fulmofrapoj malbonigis la restaĵojn de la turo. Neniu plu prizorgis dum jarcentoj pri la artobjekto gloran historian pasintecon posedanta.

Nyelvrokonaink

Újságunk korábbi számaiban a finn nyelvrokonaink életéből és irodalmából közöltünk érdekességeket.

Most ismerkedjenek meg az Udmurt nép történetével, szokásaival, hagyományaival.

Niaj lingvoparencoj

Ni publikigis interesaĵojn pri vivo kaj literaturo de niaj finn-lingvaj lingvoparencoj en la pli fruaj numeroj de nia gazeto.

Nun, bonvolu ekkoni kun historio, kutimoj, tradicioj de la udmurta popolo.

Bronislav Chupin úr esszójét La Ondo de Esperanto / Az Eszperantó Hulláma / c. lap fő szerkesztőjének - Halina Gorecka - engedélye alapján közöljük, a 2005.évi 7. számból.

Ni publikigas la eseon de sinjoro **Bronislav Chupin**, per permeso de la ĉefredaktorino – Halina Gorecka - el: La Ondo de Esperanto titola gazeto, el la numero 7-a de jaro 2005.

Iom pri Udmurtio

Eseo de Bronislav Chupin

Bildo : Udmurtio sur la mapo

Udmurtio situas okcidente de Uralo, inter la rivero Kama kaj ties dekstra alfluanto Vjatka. Teritorio: 42,1 mil km² – pli ol Belgio, Nederlando, aŭ Svislando.

Udmurtio estas subŝtato de Ruslanda Federacio kaj havas oficialan nomon Udmurta Respubliko. Okcidente kaj norde ĝi havas limon kun Kirova regiono, oriente kun la Perma, sudoriente kun Respubliko Baŝkortostano, sude kaj sud-okcidente kun Respubliko Tatarstano. Longeco de la teritorio de nordo ĝis sudo estas 297,5 km, de okcidento ĝis oriento 200 km. La ĉefurbo de Udmurtio estas Ijevsk kun 632,1 mil loĝantoj.

Udmurtio estas en la orienta parto de la Rusa ebenaĵo kaj konsistas el vico de altaĵoj kaj malaltaj plataĵoj. La plej alta punkto de Udmurtio estas 332 metrojn super malnivele, la plej malalta 56

metrojn. En nordo de la respubliko kreskaj piceaj-abiaj arbaroj. Tilioj kaj ulmoj estas maloftaj kaj ĉeestas nur en kopsoj. En ĝia centra parto kaj okcidente estas pinaj arbaroj kaj marĉoj. En sudaj arbaroj krom piceoj, abioj kaj tilioj oni povas vidi kverkojn, acerojn, avelujojn.

Oni nomas Udmurtion „Fonta regiono”, pro tio, ke en ĝi komenciĝas Kama, Vjatka kaj centoj da aliaj riveroj kaj riveretoj.

La klimato de Udmurtio estas modere kontentiga kun longa, malvarma kaj neĝabunda vintro, varma somero kaj bone esprimitaj printempo kaj aŭtuno. La plej malvarma monato estas januaro, kiam la averaĝa temperaturo en nord-oriento estas $-15,2^{\circ}\text{C}$, en sudo $-14,2^{\circ}\text{C}$. La plej varma monato estas julio kun $+18,5^{\circ}\text{C}$.

La natur-klimataj kondiĉoj de Udmurtio ebligas disvolvi diversflankan agrikulturon, produkti nutraĵojn kaj materialojn por industrio.

El grajnaj kulturoj oni kultivas precipe avenon kaj hordeon. Tritiko ne havas grandan lokon. Grava nutra kaj teknika kulturo estas la terpomo. El teknikaj kulturoj oni kultivas linon. Legomojn en Udmurtio oni komencis laŭplane kultivi ekde 1965. Oni kultivas brasikon, betojn, karotojn, kukumojn, tomatojn, verdaĵojn.

Estas bone disvolvita bestobredado por produkti viandaĵojn kaj laktaĵojn kaj birdobredado.

La ĉefa industrio en Udmurtio tradicie estas metalurgio, maŝinkonstruado, aparatkonstruado. Dominas tiuj du lastaj. Oni produktas aŭtojn, motorciklojn, sportajn kaj ĉasistajn pafilojn, aparatojn por diversaj komunikiloj.

La superan kleron oni povas ricevi en du universitatoj (unu el kiuj havas teknikan direkton), agrikultura kaj medicina akademioj. Pedagogia instituto kaj kelkaj privataj universitatoj kaj lernejoj. En Ijevsk kaj aliaj urboj de la respubliko estas muzeoj, inter kiuj aparte menciindas domo-muzeo de Pjotr Ĉajkovskij en lia naskiĝurbo Votkinsk kaj muzeo de elstara armilisto Miĥail Kalaŝnikov solene malfermita en Ijevsk pasint-jare antaŭ lia 85-a naskiĝdatreveno.

En Ijevsk estas kvar teatroj, cirko, funkcias kelkaj televidaj kompanioj kaj radiostacioj.

En la respubliko estas pli ol dudek etno-kulturaj societoj de naciaj malplimultoj.

Ne estas sur Tero tiu popolo, kiu ne havus siajn legendojn, fabelojn. Ankaŭ udmurta popolo havas tiujn. Kaj surbaze de folkloro oni kreas artaĵojn, disvolviĝas aplika arto kaj metioj.

Historio

Kiel bazo por formado de antikvaj udmurtoj servis aŭtoĥtonaj gentoj inter Volgo kaj Kama. La fontoj de etnoenezo rilatas al „anjana” arkeologia kulturo (8-3 jc a.k.).

En la dua duono de la unua jarmilo p.K. formiĝis antikva udmurtia etnolingva gento en la baseno de la malsupra kaj meza fluo de la rivero Vjatka kaj ties alfluantoj.

Unuaj informoj pri udmurtoj estas sciataj el mezepokaj kronikoj arabaj (12-a jc), kaj Okcident-Eŭropaj (16 jc) fontoj. La titolo mem „udmord” unuafoje estis publikigita de N.P. Riĉkov en 1770. La aliĝo de udmurtoj al Ruslando okazis en 1558. Tamen la procezo estis longdaŭra kaj tre ne simpla.

En 1920, kiam Udmurtio ricevis ŝtatecon, komenciĝis disvolviĝo en ĉiuj sferoj de socia vivo. Bedaŭrinde, „udmurta renesanco” daŭris nelonge. Jam la „naskiĝo” mem de soveta potenco evidentiĝis por udmurtoj malfacila, aparte dum periodo de kolektivigo, de „nova servuto”, - perforta deformado de la tuta vivmaniero de la popolo, kies absoluta plimulto estis kamparanoj. Poste venis terura periodo de persekutoj, la dua mondmilito, malsato, ruinoj. Inter la udmurtoj aperis apatio, perdo de orientiloj de disvolviĝo, malvero je estonto, erozio de kulturo. Estis subfosita morala kaj fizika sano de la nacio...

En fino de la 1980-aj jaroj renaskiĝis movado de udmurtoj, elvokita de plifortigo de nacia memkonscienco, de liberigo de soci-politika vivo en la lando. Iniciatis ĝin „Klubo de udmurta kulturo”, surbaze de kiu aperis societo de udmurta kulturo. En 1990 estis fondita junulara organizaĵo „Ŝundy” („Suno”). En 1991 estis fondita asocio „Udmurt keneŝ” („Udmurta kunveno”).

Religio

La antikvan religion de udmurtoj karakterizas komplikeco. Pri tio atestas panteono, specifaj kulturservantoj, specialaj lokoj por preĝadoj, detale ellaboritaj ritoj kun strikte reglamentitaj kultaj ritaroj.

Udmurtoj omaĝis grandan kvanton (ĉ. 40) da dioj, spiritoj kaj mitaj estaĵoj: Immar – Dio de Ĉielo, Kyldysin – la Kreanto, Dio de Tero, Kuazj – Dio de Aero kaj de Vetero: estis respektataj ankaŭ Koboldo Njulesmurt, nikso Vumurt, malica feo Palesmurt k.a.

La *ortodoksa kredo* inter udmurtoj komencis disvastiĝi ekde 12 jc. Komence de 20 jc. plimulto da udmurtoj estis oficiale konsiderataj kiel ortodoksaj kristanoj, kvankam la kristanismo ne estis definitive akceptita kaj komprenita flanke de udmurtoj pro la perforta baptado kaj pro nescio de la liturgia slava lingvo. Pluvivis *paganismo*.

Fine de la 1990-aj jaroj elkreskis religia movado. Al komenco de 1998 en la respubliko agis 196 religiaj unuiĝoj, prezentantaj 21 konfesiojn, inter kiuj plej gravas ortodoksa kristanismo kaj *islamo*.

Eminentaj udmurtoj

Kuzebaj, Gerd (denaska nomo Kuzjma Ĉajnikov) (1898-1937), udmurta poeto, prozisto, dramaturgo, kritikisto, lingvisto, folkloristo, etnografo, pedagogo, metodisto, socia aganto.

Aŝalĉi, Oki (denaska nomo Akilina Vekŝina) (1898-1973), udmurta poetino, okulisto, emerita kuracisto de Udmurta Respubliko. Tradukis en udmurtan lingvon versojn de Puŝkin kaj Heine.

Vereŝĉagin, Grigorij Jegoroviĉ (1851-1930), la unua udmurta verkisto (poeto, prozisto, dramaturgo), sciencisto (etnografo, folkloristo, lingvisto), instruisto kaj kleriganto, ortodoksa misiisto kaj pastro.

Korepanov, German Afanasjeviĉ (1924-1985), udmurta komponisto, klasikulo de udmurta muziko. La aŭtoro de la unua udmurta opero *Natalj* kaj de la unua simfonia komponaĵo.

Korepanov-Kamskij, Gennadij Miĥajloviĉ (1929-), udmurta komponisto, kantisto (tenoro), socia kaj ŝtata aganto. La aŭtoro de la unua udmurta **opereto** *Ljubuŝka* kaj de la unua udmurta **baleto** *Italmas*.

Atamanov, Miĥail Gavriloviĉ (1945 -), lingvisto, d-ro de filologio, referanto de Ijevskaja kaj Udmurta eparĥio, diakono, tradukinto de biblio en la udmurtan lingvon.

Kulakova, Galina Aleksejevna (1942 -), unu el elstaraj skiistinoj en la mondo. Merita sportmajstro, merita trejnisto, kvarfoja olimpika ĉampiono, naŭfoja mondĉampiono.

Valami Udmurtiáról

Bronislav Chupin tanulmánya

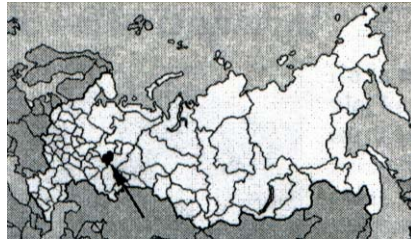
Udmurtia az Ural-hegységtől nyugatra fekszik a Káma folyó és jobboldali mellékfolyója, a Vjatka között. Területe 42100 négyzetkilométer – nagyobb mint Belgium, Hollandia vagy Svájc.

Udmurtia az Oroszországi Federáció állama és hivatalos neve Udmurt köztársaság. Nyugatról és északról Kirov tartománnyal, keletről a Permi tartománnyal, délkeletről és délnyugatról a tatár állammal határos. A terület hosszúsága északról-délig 297,5 km, nyugattól keletig 200 km. Udmurtia fővárosa **Ijevsk** 632 100 lakossal.

Udmurtia az Orosz Alföld keleti részén van, magaslatok és alacsony fennsíkok sorából áll. Udmurtia legmagasabb pontja tengerszint felett 332 m, legalacsonyabb 56 m. A köztársaság északi részén luc és jegenyefenyő nőnek. Hársak és szilfák ritkák és csak fiatal csonkerdőkben vannak jelen.

Központi részében és nyugaton fenyőerdők és mocsarak vannak. A déli erdőkben a luc,- jegenyefenyőn és és hársakon kívül láthatunk tölgyeket, juharokat, mogyoró bokrokat. Udmurtiát forrástartománynak is nevezik, mert ott erednek a Kama, Vjatka és más folyók százai.

Udmurtia éghajlata mérsékelt szárazföldi, hosszú hideg havas téllal és nyilvánvalóan jó tavasszal és ősszel.

Udmurtia helye Európában.

A leghidegebb hónap január, amikor a középhőmérséklet északkeleten – 15,2 C, délen – 14,2 C. A legmelegebb hónap július 18,5 C hőmérséklettel. Udmurtia természetes éghajlati feltételei lehetővé teszik a sokoldalú mezőgazdasági kultúrát élelmiszerek, ipari anyagok termesztésére. Szemes növénykultúrák közül zabot, és árpát termesztnek. A búza nem jelentős. Fontos élelmiszernövény a burgonya. Technikai termény a len. Zöldségféléket 1965-től kezdtek termesztetni tervszerűen. Termesztenek káposztát, céklát, répát, uborkát, paradicsomot, egyéb zöldségeket. Az állattenyésztés jól elterjedt hús és tejtermelés céljából, valamint a baromfitenyésztés.

A fő iparágak Udmurtiában a fémkohászat, gépgyártás, készülékgyártás. A két utóbbi a meghatározó. Gyártanak autót, motorkerékpárt, sport és vadászfegyvereket, különböző hírközlési eszközöket.

Két egyetemen lehet felsőfokú végzettséget szerezni / ezek közül az egyik műszaki vonatkozású /, mezőgazdasági és orvosi akadémián, a pedagógiai intézetben és néhány magánegyetemen.

Ijevskben (a fővárosban) és a köztársaság más városaiban vannak múzeumok, melyek közül említésre méltó a *Pjotr Csajkovszkij – ház múzeuma* szülővárosában Votkinszkban, valamint *Mihail Kalasnyikovnak* as kiváló fegyverkészítőnek a múzeuma, melyet ünnepélyesen Ijevskben nyitottak meg a múlt évben születésének 85. évfordulóján.

Ijevskben van 4 színház, cirkusz, és több televíziótársaság és rádióállomás működik. A köztársaságban több mint 20 nemzeti kisebbségi kulturális társaság működik.

Nincs a földön olyan nép, amelynek ne lennének legendái, meséi, az udmurt népnek is vannak. A néprajzra támaszkodva hoznak létre műveket, terjed az alkalmazott művészet és kézművesség.

Történelem

Az ősi udmurt nép kialakulásának alapját a Volga és a Káma között élő ősi törzsek alkották. Az etnogenezis forrásai az „ananjai régészeti kultúrával” vannak összefüggésben. (K.e. 8-3.sz.)

A Krisztus utáni 1. évezred második felében alakult ki egy régi udmurti néprajzi nyelvű törzs a Vjatka és mellékfolyói alsó és középső szakaszának medencéjében.

Az udmurtokról az első információk a középkori *arab* forrásokból (12.sz.), *orosz* (14.sz.) és a *Ny- európai* (16.sz.) forrásokból ismertek. Az „udmord” elnevezés először N.P. Ricskov által 1770-ben lett közzétéve. Az udmurtok 1558-ban csatlakoztak Oroszországhoz. Ez a folyamat hosszantartó volt és nem nagyon egyszerű.

1920 után - amikor Udmurtia **államiságot** kapott - kezdődött meg a kibontakozás a társadalmi élet minden területén. Sajnos az „udmurt reneszánsz” nem tartott sokáig. Már maga a szovjet hatalom születése kétségkívül nehéz volt az udmurtok számára, különösen a kollektivizálás idején az „ új szolgátság időszakában” – a nép egész életének erőszakos átformálása, amelynek abszolút többsége a parasztság volt. Ezután jött az üldözések rémes kora, a 2. világháború, éhínség, romok. Az udmurtok között közönyösség jelent meg, a kibontakozás tájolóeszközének elvesztése, a jövő hazugsága, a kultúra pusztulása. A nemzet fizikailag és erkölcsileg alá volt ásva...

Az 1980-as évek végén az udmurtok mozgalma ujjászületett, megerősödött a nemzeti öntudat az ország szoc.- pol.életének felszabadulásával, azt az „*Udmurt Kulturális Klub*”

kezdeményezte, amelynek alapján jelent meg az Udmurt Kultúra Társasága. 1990-ben alapították meg a „Sundy”(Nap) elnevezésű ifjúsági szervezetet. 1991-ben lett alapítva az „Udmurt Kenes” („Udmurt Összejövetel”).

Lakosság

Udmurtiának 1 570 300 lakosa van. (2002.évi felmérés szerint.) A köztársaságban több mint 170 nemzetiség képviselői laknak.

Lásd az alábbiakat Udmurtia lakosságáról:

Népesség	1989	%	2002	%
Orosz	945	58,9	944	60,1
Udmurt	497	30,9	461	29,3
Tatár	110	6,9	109	6,9
Ukrán	14	0,9	12	0,8
Mari	10	0,6	8	0,5
Baskir	5	0,3	4	0,3
Belorusz	4	0,2	3	0,2
Csuvas	3	0,2	3	0,2
Német	3	0,2	2	0,1
Más nemzet	15	0,9	24	1,6
Összesen:	1606	100	1570	100

Az udmurtok többsége falvakban lakik. Városokban lakik 19,8 %, a falvakban pedig 56,5 %.

Az udmurt nyelv

Az udmurt nyelv az *udmurtok és böszörmények* nemzeti nyelve. Az uráli nyelvcsalád finnugor csoportjának permi ágához tartozik. A permi nyelv alap külön nyelvekre való szétesése után alakult ki a 9-16.sz.-ban a belső fejlődés kibontakozásának eredményeként. Lexikai és nyelvtani sajátossága szerint az udmurt nyelv közel van a komi-permi és a komi-zirján (zürjén) nyelvekhez. A 14-19 sz. írásos dokumentumaiban az udmurt nyelv úgy ismert, mint a votják nyelv.

Az 1989.évi népszámlálás szerint az udmurt nyelvet 637 000 ember beszéli, ebből 461 000 Udmurtiában lakik.

Udmurtia északi részén és a Kirov tartományban böszörmények laknak - hivatalosan elismerve - kis számban, mégis teljes értékű és egyenlő jogú oroszországi nép.

A 2002.évi népszámlálás szerint a böszörmények száma összesen 3 000 fő. A böszörmények eredetéről a tudósok folyamatosan vitatkoznak. Legvalószínűbb, hogy közös az eredetük az udmurtokkal erős *tjurk* (türk) befolyással. A volgai bolgárok államának időszakában az, a böszörményeket a *csuvasok*kal hasonlóvá tette a nyelv és a hagyományos viselet tekintetében. A mai böszörmények gyakorlatilag nem különböznek az udmurtoktól kivéve a dialektusukat.

Az udmurt nyelv ábécéjében 38 betű van (12 magánhangzó, 24 mássalhangzó és 2 nem hangzó /Б és Ь/. A megkülönböztető fonológiai bélyeg a speciális hangok létezése, jelölve az „,“ö”, “ж”, “з”, “ч”. „, betűkkel. A mássalhangzók : д (d), з(z), л(l), н (n), ц(csz), т(t) ejtése lehet lágyan és keményen. Az „, а , й, о, у, ы, Э ” magánhangzók jelölik azok lágyágát.

Az udmurt nyelvben a hangsúly az utolsó szótagon van, kivéve az igék parancsoló módjának egyes szám második személyében. A főneveknek 15 különböző esete van.

1755-ben Szentpéterváron lett közzétéve az udmurt nyelv első tudományos nyelvtana. 1920-1955 között fejlődött be az udmurt irodalmi nyelv kialakulása. Fontos szerepet játszottak annak

kialakításában az udmurt írók: (Kuzebaj Gerd, Kedra Mitrej, Mihail Konovalov, Mihail Petrov és mások) művei.

Vallás

Az udmurtok régi vallását a bonyolultság jellemzi. Erről tanúskodnak a panteon, a kultuszszolgálatok, speciális imádkozó helyek, a részletesen kidolgozott szertartások, szigorúan előírt szabályozott kultikus ritusokkal. Az udmurtok *az istenek, szellemek és mítikus lények* nagy számának hódolnak. Inmar = az Ég Istene, Kyldysin= a Teremtő – a Föld Istene, Kuazj = a Levegő és az Időjárás istene, tisztelték Njules Murtot a koboldot, Vumurt a sellőt, Palesmurtot a gonosz tündért és másokat.

Az ortodox hit az udmurtok között a XII. századtól kezdett elterjedni. A XX. század elején az udmurtok többségét ortodox kereszténynek tekintették, habár a kereszténység nem volt véglegesen elfogadott és megértett az udmurtok részéről az erőszakos keresztelkedés és a liturgikus szláv nyelv nem tudása miatt. 1998 elején a köztársaságban 196 egyházi egyesület tevékenykedett 21 hitvallást kimutatva, melyek között a legfontosabb az ortodox kereszténység és az *iszlám*.

Kiváló udmurtiak

Kuzebaj, Gerd (születési név Kuzjma Csajnikov) / 1898-1937 / udmurt költő, prózaíró, dramaturg, kritikus, nyelvész, népművész, néprajzos, pedagógus, methodista, szociális munkás.

Asalcsi, Oki (születési név Akilina Veksina) / 1898 – 1973 / udmurt költő, szemész, az udmurt köztársaság nyugdíjas orvosa. Udmurt nyelvre fordította Puskin és Heine műveit.

Verescsagin, Grigorij Jegorovics / 1851-1930 / Az első udmurt író. Költő, prózaíró, dramaturg, /tudós/, néprajzos, népművész, nyelvész, tanár, népművelő, ortodox misszionárius és pap

Korepanov, German Afanasjevics / 1924 – 1985 / Udmurt zeneszerző, az udmurt zene klasszikusa. Az első udmurti operának, a Nataljnak és az első szimfónikus udmurti zeneműnek a szerzője.

Korepanov, Kamszkij Gennadij Mihajlovics / 1929 - / Udmurt zeneszerző, tenorénekes, szociális munkás. Az első udmurti operett: a Ljubuska és az első udmurti balett: az Italmas szerzője.

Atamanov, Michail Gavrilovics / 1945 - / Nyelvész, a filológia doktora, az ijevski és udmurti görögkatolikus egyházmegye előadója, szerpap. A biblia udmurt nyelvre fordítója.

Kilakova, Galina Alekszejevna / 1942 - / Egyike a világ kiváló sielőinek. Érdemes sportmester, edző, négyszeres olimpiai bajnok, kilencszeres világbajnok.

Udmurt népi-táncegyüttes / A kép Bronislav Chupin úrtól érkezett, kizárólag ehhez az újságcikkhez //

Broniszláv Csupin úr esszójét, mely az Ondo de Esperanto / az Eszperanto hullámán / c. újság 2005.évi 7. számában jelent meg, magyar nyelvre fordította :

Pásztor László

- Folytatás következik -

Multaj homoj ŝatas legi pri infanoj kaj pri iliaj saĝdiroj. Nun, bonvolu legi pri unu.

Sok ember szeret olvasni gyerekekről és aranyköpéseikről. Most olvassanak egy ilyenről

Lászlóné Pásztor

Neĝblankulineto

La patrino diris al sia fileto fabelon antaŭ ekdormo. La kvin jara fileto postulis ĉiam novan kaj denove novan fabeldetalon, do li ne ekdormis baldaŭ. Krome, la fabelo dum la ripetadoj iome ŝanĝiĝis, transformiĝis.

„Nu: la arbaraj bestetoj tre amis Neĝblankulineton, do ili multe helpis ŝian laboron. La kapreolo portis sur kornoj en poto freŝan akvon el la arbara fonto, la sciuroj gaje saltadante amuziĝis la malgrandan, belegan, orfan reĝidinon. Antaŭ la domo la leporoj formaĉis la herbon tiel egalmezure, ke ĝi aspektis, kiel vasta, mola tapiŝo. Ktp.”

La fileto nun oscedis, poste rimarkis: „Ho, panjo! Tiuj leporoj estis tre saĝaj, ĉar ŝparis monon al Neĝblankulineto. Ankaŭ ni aĉeteblus kelkajn leporojn por maĉi la herbon en nia ĝardeno. Tiam ankaŭ ni ekŝparus la multekostan herbotondilon!”

Pásztor Lászlóné

Hófehérke

Az anya mesét mondott fiacskájának elalvás előtt. Az öt éves kis fiú mindig újabb meserészletet kívánt hallani, így aztán szó sem volt a gyors elalvásról. No, meg a mese is átalakult némiképpen.

Szóval: „az erdei állatkák minden munkájában segítették Hófehérkét, mert nagyon szerették. Az őz a szarván egy korsóban vizet hozott az erdei forrásból, a mókusok jókedvűen ugrándozva szórakoztatták Hófehérkét. A mezei nyulak a ház előtt olyan egyenletesre rágták le a fűvet, hogy az olyan lett, mint egy vastag, puha szőnyeg...stb.”

A fiúcska most ásított egyet, aztán megjegyezte: „Ó, mama! Azok a nyulak igen okosak voltak, mert spóroltak Hófehérkének. Mi is beszerezhetnénk nyulakat a fű lerágására és akkor megspórolhatnánk a drága fűnyírót.”

Okaze de la 91-a UK (Florenco. 28.07-05.08.2006), bonvolu konatiĝi kun historio de la Itala Esperanto-movado.

A 91. Eszperantó Kongresszus (Firenze 2006.07. 28- 08.05) alkalmából ismerkedjenek meg az olasz eszperantó mozgalom történetével.

Historio de la itala Esperanto-movado

La ĉeesto de Esperanto en Italio, komenciĝanta 3 jarojn post la apero de la Unua libro, balanciĝis dum la jardekoj inter gravaj rekonaj kaj pezaj baroj, sukcesinte tamen travivi la periodon de la faŝisma diktaturo kaj donante gravajn kontribuojn al la internacia E-movado kaj kulturo. Jen resuma historio pri la itala movado, kiu ĉi jare alfrontas gravan kaj noblan defion: la UK en Florenco.

La ekapero de Esperanto en Italio datiĝas jam de la fruaj jaroj de Esperanto. Fakte la unua gramatiko por italoj estis kompilita kaj eldonita en 1890, fare de d-ro Daniele Marignoni, italo. Tamen la unuaj klopodoj disvastigi Esperanton en la lando ŝuldiĝis ĉefe al la izolitaj agadoj de neitalaj esperantistoj, kiuj ekloĝis en Italio, en la jaroj inter la 19-a kaj 20-a jarcentoj aktivis la franca Albert poeto kaj sciencisto: Clarence Bicknell, eksa volapukisto, kiu fondis E-grupon en 1910, la bohema Rosa Junck Bílek. Menciindas ankaŭ la „de-ekster-landa” influo de la franca Louis de Beaufront, kies propagandaj artikoloj estis ofte represitaj en traduko fare de italaj ĵurnaloj.

Paralele kun la agado de la menciitaj pioniroj en la norda Italujo, en la plej suda parto, en Sicilio, komencis propagandi (1903) d-ro Vitangelo Nalli, kuracisto, kiu starigis en Palermo en 1906 la asocion „Sicilia Federacio Esperantista” kaj fondis la revuon *Idealo*. Dum la unuaj jaroj de esperantismo en Italio, meritas mencion la pioniroj adv. Raffaele Bagnulo kaj Giovanni Cacciapuoti, kiuj en Napolo aperigis en 1902 gazeton *L' Esperantista*; en 1903 fondiĝis Esperanto-grupo en Napolo.

Precipe per la agado de pastro prof. Luigi Giambene atariĝis en Romo (1905) Esperanto grupo kaj dum 1907 aperis gazeto *Roma Esperantista*, kiu en 1908 eldonis la unuan jarlibron de la italaj esperantistoj. Dank’ al la intervenoj de pastro Giambene, pri Esperanto oni komencis paroli ankaŭ en Vatikano.

La vera komenco de tutlanda Esperanto-movado okazis en 1910. Jam fine de 1905 (laŭ la ondo de entuziasmo kiu estiĝis en multaj landoj post la sukcesa unua universala kongreso) fondiĝis multaj grupoj en Italio. El ili, tiu de Florenco donis impulson or la starigo de la Itala Esperantista Federacio (IEF): ĝia fonda kunveno okazis en Florenco, marte de 1910.

La unua organizo por instruado de Esperanto estis la „Liguria Instituto de Esperanto”, starigita en Ĝenovo en 1910 de doktoro Alfredo Stromboli, kiu en tiu jaro fervore propagandis, starigonte en 1911 la asocion IEA, kiun li prezidis, kaj la 2-an nacian kongreson en Ĝenovo en 1911. Ankaŭ IEF havis en 1911 sian sidejon en Ĝenovo. En 1912 stariĝis Itala Katedro de Esperanto (IKE), prizorgita la instruadon de Esperanto, kiu poste, per kunfando kun la alia samspeca organizaĵo, estigis la ankoraŭnun ekzistantan Italan Instituton de Esperanto.

En 1913 la sidejo de IEF translokiĝis de Ĝenovo al Milano kaj baldaŭ ĝi restis la sola nacia societo por propagando kaj organizo, ĉar IEA ĉesigis sian agadon en 1913. Ekaperis la dusemajna gazeto *L'Esperanto*, publikigita de la eldonisto kaj esperantisto Antonio Paolet, ĝi fariĝis la oficiala organo de IEF kaj ankoraŭ hodiaŭ ĝi aperas.

En la militjaroj 1914-18 la tuta movado malplivigliĝis. En 1915 provizore oni starigis oficejon de IEF ĉe la sidejo de IKE en Bologna, ĉar praktike la federacio, pro eniro de Italujo en la militon, ĉesigis sian aktivecon. En 1916 stariĝis Provizora Komitato por reorganizo de IEF ĉe la grupo de Cremona, sed pro la ĝenerala situacio de reorganizo ne povis okazi. Kontaktoj inter esperantistoj restis pere de cirkuleroj senditaj proprakoste de la samideano Cadario.

Post la unua mondmilito stariĝis en Ĝenovo Centra Komitato de IEF por ties reorganizo, kaj en 1920 ĝi rekomencis la organizadon de landaj E-Kongresoj. En 1922 IEF havis 1512 membrojn kaj 52 delegitojn.

En la dudekaj jaroj pliaj grupoj aldoniĝis, plej ofte en la nordaj regionoj de la itala duoninsulo. La kongresoj tamen konservis vastan geografian lokiĝon, kun gastigantaj urboj en la nordo, en la centro, kaj en la sudo.

Diference de tio, kio okazis en Germanio sub Hitlero, aŭ en Hispanio dum la interna milito, la starigo de la faŝisma diktaturo en Italio (1922) ne signifis abruptan sufokon de Esperanto en la lando (en 1925 radiostacio eĉ elsendis kurson de Esperanto). Tio ja povus aspekti strange, pro la evidenta kontrasto inter la idealoj de Esperanto (kies kreinto cetere estis judo) kaj la naciisma sinteno de la diktaturo.

Pro la „ transvivo ” de la itala E-movado ludis ĉefe la grava rolo, kiun havis en civilaj kaj armeaj medioj la gvidantoj de la movado; prezidanto de IEF estis tiutempe Carlo Cordero di Montezemolo, milita heroo, markizo de generalo, la vicprezidanto estis prof. Giorgio Canu Canuto, universitata rektoro, fama sciencisto, estonta UEA prezidanto. Alia notinda persono estis prof. Bruno Migliorini, eminenta lingvisto, universala docento, prezidanto de la prestiĝa akademio „ de „ della Crusca ” kaj membro de la same prestiĝa Akademio „ de la Linkoj. ”

Aldoniĝis la „ adaptado ” (ne eblas diri ĝis kioma grado ĝi estis „ brila elturniĝo ”, aŭ forta konvinkiĝo de la koncernatoj): la italaj esperantistoj, fronte al la aŭtoritatoj de la reĝimo, levis la originalan ” tezon, laŭ kiu Esperanto „ Estas la lastenaskita filo de la glora latina lingvo ”, „ nova lingvo, sed latina laŭanime ”. Entute, oni klopodis iamaniere akordigi la E-movadon kun la reĝima propagando pri la grandiozeco de la romia kaj itala civilizacioj, kaj uzi Esperanton kiel rimedon de la propagando.

Kvankam la temon pri la rilato inter faŝismo kaj esperantismo en Italio oni devas ankoraŭ pristudi el historologia vidpunkto, tamen fakto estas ke kiam oni petis la laŭleĝan permeson okazigi Universalan Kongreson de Esperanto en Italio (1935), inter la motivoj proponitaj estis: „ la deziro de la organizantoj de la kongreso, diskonigi en plej vastajn sferojn la mirindajn progresojn, kiujn faris kaj faras Italujo sub la impulso kaj laŭ la direktivoj de Mussolini ” (el la inaŭgura parolo de la 27-a UK).

Preskaŭ la tuta movada agado de tiuj tridekaj jaroj fokusiĝis por la okazigo kaj sukceso de la Universala Kongreso de 1935.

En 1931 IEF (kiu por kelkaj jaroj translokiĝis al Torino) denove havis la sidejon en Milano, en centro de la urbo, apud la katedralo. Por la unua fojo tie ekfunkciis centra nacia oficejo, plenumanta la administran kaj sekretarian laborojn de IEF, kaj servanta la tutan italan E-movadon, sub la nomo Esperanto-Centro Itala. Post la ricevo de la registara rajtigo, al ĝi estis konfidita la aranĝo de la UK en Italio.

La subteno de la registaro konkretiĝis ankaŭ per la starigo (1935) de ĉiusemajnaj radioelsendoj en Esperanto ĉe Radio Romo, antaŭvideble al la UK; komence ili proponis nur turismajn informojn por la estontaj kongresanoj; poste, radiojurnalon kun sciigoj el Italio kaj el la esperantista mondo.

La unua UK iam en Italio estis specialaĵo; kvankam oni memorigas ĝin kiel „ la kongreson de Romo ”, tamen ĝi estis vojaĝanta ” kongreso: la kongresanoj devis ariĝi en 5 nordaj urboj, de kie ili kunfluis al Florenco kaj poste al Romo kaj Napolo, kun posta ŝipa ekskurso al Malto kaj Afriko. La aliĝoj estis 1422. porokaze la Itala Turisma Klubo publikigis la luksan *Gvidlibro de Romo*, tradukitan de Luigi Minnaja kaj Carolina Minio-Paluello (kiuj poste geedziĝis).

Inaŭgura parolado de Prof. Stefano la Colla, prezidanto de la LKK, dum la 27-a Universala Kongreso de Esperanto en Romo (1935). Tute maldekstre sidas gen. Louis Bastien, pot li prof. Giorgio Canuto, dekstre (rekte alrigardante) estas Julio Baghy.

La postaj jaroj ĝis la eksplodo de la 2a mondmilito estis karakterizaj de laŭgrada malfortiĝo de la movado, ne nur pro la movadaj fortoj elĉerpitaj pro la aranĝado de la UK, sed ankaŭ pro la komenco de burokrataj komplikajtoj kiuj envere celis bojkoti la Esperanto-agadon. Verŝajne, ne povante tute malpermesi la agadon (pro la motivoj supre menciitaj) la reĝimo almenaŭ iel malfaciligis ĝian vivon: kun la preteksto ke „ oni devas ŝpari la paperon ” la revuo ne plu povis aperi.

En 1938, post la promulgo de la leĝoj pri la raso, IEF konsilis al siaj hebreaj membroj ne renovigi sian aliĝon, por ke oni povu anonci al la aŭtoritatoj ke la asocio ne havas hebreajn membrojn.

La E-lingvaj elsendoj de Radio Romo daŭris ĝis 1942, se dili prezentis nur depeŝojn pri la milito kaj politikajn komentojn de la faŝisma reĝimo.

Kun la kresko de la milito la situacio pligraviĝis. IEF ne sukcesis teni kontaktojn kun la grupoj. La oficejo en Milano estis detruita de la bombadoj.

Post la paso de la milita ŝtormo kaj kun la laŭgrada reveno al normala vivo, la italaj Esperantistoj denove sin dediĉis al la disvastigo de Esperanto. La unua postmilita nacia kongreso okazis en 1948 en Torino, kie oni starigis la novan IEF sidejon: oni konstatis siajn fortojn, kun peno restartis la kultura kaj propaganda agadoj. En 1950 reaperis la nacia revuo kaj Radio Romo rekomencis elsendi en Esperanto, per la redaktado kaj prezento de Asenzio Blasimme, Luigi Minnaja (redaktoroj ankaŭ de la antaŭmilitaj elsendoj) kaj Vincenzo Musella. La elsendoj daŭras ankoraŭ nun (prizorgataj de d-ro Antonio De Salvo).

Kompare kun la realaĵo de 20-aj jaroj antaŭe, la situacio estis pli aĉa, sed la renaskiĝon oni travivis kun entuziasmo kaj la fruktojn oni baldaŭ vidis. La membraro kreskis de malpli ol 300 en 1949 ĝis pli ol 1400 en 1957. pliintensiĝis la agadoj, kiuj kulminis per la denova okazigo de UK en Italio: la 40-a en Bolonjo /1955), kun 1687 aliĝoj. En 1956 IEF ricevis juran personecon per dekreto de la ŝtatsprezidanto. La rekonstruo post la dua mondmilito koncernis ankaŭ la junularan movadon (aperintan por la unua fojo en 1913), per la starigo de Itala Esperantista Junularo (IEJ) en 1947. Ĝi aranĝis 2 kongresojn de TEJO en Italio: en 1955. (L' Aquila) kaj 1997 (asizo). El ĝiaj vicoj eniris la ĝeneralan movadon multaj aktivuloj.

La vivo de la itala movado dum la lastaj 50 jaroj esence karakteriziĝis per la ĉiujaraj kongresoj, la kontaktoj kun parlamentanoj kaj ministeriaj funkciuloj, la klopodoj akceptigi leĝon favoran al la enkonduko de Esperanto en la lernejojn, kaj kultura produktado, ĉu per tradukoj el la itala literaturo, ĉu per originala verkado. Ekde la 50-aj jaroj de la pasinta jarcento intensa agado celis la titoladon da stratoj al placoj al „Esperanto ” aŭ „Zamenhof ”. En la lastaj jaroj prestiĝaj italaj eldonejoj publikigis vortarojn kaj gramatikojn de Esperanto.

La itala movado notinde kontribuis per idoj kaj personoj al la internacia movado: multaj italaj rolis (ankaŭ kun prezidantaj taskoj) en internaciaj Esperanto-Asocioj. Italaj estis la prezidantoj de almenaŭ 4 internaciaj asocioj (UEA, IKUE, IFEF kaj ILEI), foje samperiode.

En Italio, kie la katolika eklezio havas sian centron, la italaj samideanoj multe aktivis ĉe la religiaj instancoj: sufiĉas mencii la enkondukon de la regulaj elsendoj en Esperanto.

Ĉe Radio Vatikana (1977), la aprobo de liturgiaj tekstoj, la oficiala agnosko de IKUE fare de la Sankta Seĝo, la uzo de Esperanto en la paskaj kaj kristnaskaj bondeziroj de la papoj (unue Johano Paŭlo la 2-a en 1994 kaj plej ĵuse Benedikto la 16-a je Pasko 2006, legu sur la p.115): la nomo „Esperanto” aperis en tutmonda televida elsendo okaze de tiuj papaj bondeziroj.

Hodiaŭ IEF (kies sidejo estis restarigita en Milano), antaŭ 35 jaroj) havas milon da membroj, arigitaj en kvardeko da grupoj. Ĉijare ĝi estis akceptita kiel kultura asocio al kiu la italaj civitanoj, okaze de impostdeklaro, povas destini 5-promilojn de la pagantaj impostoj.

Nun la itala movado alfrontas unu el la plej grandaj defioj de sia historio: la okazigon por la tria fojo de UK en Florenco, la urbo kie naskiĝis la organizita movado antaŭ 96 jaroj.

Defio, jes grava, fronte al jam nun preskaŭ 1900 anoncitaj aliĝoj.

Carlo Sarandrea

/ La rememoron pri historio de Itala Esperanto – movado, ni publikigis nun el la maja numero 2006-a de revuo Esperanto. /

La bildo montras sinjoron *Aldo Grassini*, kiu estas prezidanto de la Itala Esperanto Federacio kaj same ankaŭ de la LKK de 91-a UK en Florenco. Bonvolu ekkonatiĝ kun lia vivo kaj kariero.

Az olasz eszperantó mozgalom története

Az eszperantó jelenléte Olaszországban, az első könyv megjelenése után 3 évvel kezdődve, évtizedekig ingadozott fontos felismerések és nehéz korlátok között, mégis sikerült túlélnie a fasiszta diktatúra időszakát és nagyon jelentősen hozzájárult a nemzetközi eszperantó mozgalomhoz és a kultúrához.

Íme egy történelmi összegzés az olasz mozgalomról, melynek ez évben fontos és nemes kihívása az Egyetemes Eszperantó Kongresszus Firenzében.

A fenti kép: Aldo Grassini urat mutatja, aki elnöke az Olasz Eszperantó Szövetségnek és egyidejűleg a 91.Eszperantó Kongresszus Helyi Kongresszusi Bizottságának is.

Aldo Grassini úr életének és pályafutásának magyar nyelvű fordítását az augusztusi újságunkban olvashatják majd.

Az eszperantó megjelenése Itáliában már az eszperantó korai éveitől kelteződik. Tény, hogy az első nyelvtan az olaszok részére már 1890-ben elkészült és kiadásra került az olasz *Daniele Marignón* által. Mégis, az eszperantó elterjesztésére tett első igyekezetek Olaszországban, főleg a nem olasz, de Olaszországban letelepedett eszperantisták elszigetelt tevékenységének köszönhetőek. A 19. és 20. század évei között tevékenykedett a francia *Albert Gallois*, aki az első SZEMLE-vel próbálkozott (1902) és az első ORSZÁGOS ESZPERANTÓ TÁRSASÁGGAL (1903), az angol költő és tudós

Clarence Blokknell a volt volapükista, aki Eszperantó Csoportot alapított 1910-ben és a bohémiai *Rosa Junck Blick*

Említendő a külországi *Louis de Beaufront* befolyása, akinek propaganda cikkeit gyakran fordították le és adták ki. Az említett északolaszországi úttörők tevékenységével párhuzamosan a legdélibb részen Szicíliában kezdte el a propagandáját *Dr. Vitangelo Nalli* orvos, aki Palermóban állította fel a **Szicíliai Eszperantó Federációt** és 1906-ban ő alapította az IDEALO c. újságot. Olaszországban az Eszperantizmus első éveit említést érdemelnek: *Raffaello Bagnulo* és *Giovanni Cacciapuoti*, akik Nápolyban jelentették meg 1902-ben az ESZPERANTISTA c. újságot és eszperantó csoportot alapítottak 1903-ban. Főleg *Luigi Giambene* pap, professzor tevékenységével jött létre Rómában 1905-ben eszperantó csoport. 1907-ben jelent meg a RÓMAI ESZPERANTISTA c. újság, amely 1908-ban kiadta az olasz eszperantisták első évkönyvét.

Hála *Giambene* atya közbelépésének, az eszperantóról beszélni kezdtek a Vatikánban is.

Az országos eszperantó mozgalom igazi kezdete 1910-ben volt. Már 1905 végén (a lelkesedés hulláma alapján, mely sok országban létrejött a sikeres első kongresszus után), sok csoport alakult Olaszországban. Közülük a firenzei adott ösztönzést az Olasz Eszperantista Szövetség / IEF / felállításának. Alakuló összejövetele 1910 márciusában volt Firenzében.

Az első szervezet az eszperantó tanítására, az **Eszperanto Gemma Egyetem** volt, melyet Genovában hozott létre 1910-ben *Dr. Alfred Strombolo*, aki abban az évben buzgón agitált. 1911-ben felállította az IEA Szövetséget melyben elnökölt és a második nemzeti kongresszust 1911-ben. Az IEF-nek is volt saját székháza Genovában. 1912-ben létrejött az **Eszperantó Olasz Katedrális** (IKE) , mely az eszperantó tanításáról gondoskodott, aztán más hasonló szervezettel összeolvadva létrehozta a még ma is létező Olasz Eszperantó Intézetet.

1913-ban az IEF székhelye átköltözött Genovából Milánóba és hamarosan az maradt az egyedüli szövetsége a propagandának és a szervezésnek, mert az IEA megszüntette a működését.

1913-ban megjelent a 2 hetente megjelenő újság *Antonio Paolet* kiadó - és eszperantistától. Az lett az IEF hivatalos újságja és még ma is megjelenik.

Az 1914-18-as háborús években az egész mozgalom lelassult. 1915-ben ideiglenesen felállították az IEF hivatalát az IKE székházában Bolognában, mert a federáció gyakorlatilag – Olaszországnak a háborúba belépése miatt – megszüntette a tevékenységét. 1916-ban létrejött az Ideiglenes Bizottság, hogy az IEF-et újraszervezze a Cremonai csoportjánál, de az általános helyzet miatt az újraszervezés nem történt meg. Az eszperantisták közötti kapcsolatot körlevelekkel tartották, melyeket *Cadario* eszmetárs a saját költségén küldözgetett szét.

Az első világháború után Genovában megalakult az IEF Központi Bizottsága annak újraszervezésére és 1920-ban újra kezdte az országos kongresszusok szervezését. 1922-ben az IEF-nek 1512 tagja és 52 küldöttje volt.

Az 1920-as években több csoport csatlakozott, főleg az olasz félsziget északi tartományaiban. A kongresszusok mégis megőrizték tágas földrajzi helyzetüket északi, középső és déli vendéglátó városokkal.

A különbség attól, ami történt Németországban Hitler uralma alatt vagy Spanyolországban a polgárháború idején, hogy a fasiszta diktatúra felállítása Olaszországban (1922) nem jelentette az eszperantó hirtelen elfolytását az országban. (1925-ben rádióállomás még sugárzott eszperantó tanfolyamot) Persze, ez furesának tűnik a nyilvánvaló ellentét miatt : az eszperantó eszményei (melynek megalkotója egyébként zsidó volt) és a diktatúra nemzeti rendszere között.

Az olasz E-mozgalom „túléléséért” játszottak fontos szerepet a mozgalom vezetői polgári és hadi környezetben: *Carlo Codero de Montezemolo*, az IEF akkori elnöke, háborús hős, márkai, tábornok.

Giorgio Canuto professzor az IEF alelnöke, egyetemi rektor, híres tudós, későbbi UEA elnök. A másik érdekes személy *Bruno Migliorini* proferszor volt, kiváló nyelvész, egyetemi docens, a tekintélyes „**Della Crusca „Akadémia** elnöke és a hasonlóan tekintélyes „**Hiúzok Akadémiájának**” tagja. Az utóbbit Rómában alapították meg 1600-ban.

Hozzáadódott egy fajta hozzáigazítás / nem lehet megmondani, hogy milyen mértékig „ragyogó kifogás „ vagy erős meggyőződés az illető részéről / : az olasz eszperantisták szemben a rezsím embereivel felvetették az „eredeti” tézist, mely szerint az Eszperantó „a dicső latin nyelv utoljára szült gyermeke”, „ új nyelv, de lélekben mégis latin”. Egészében véve igyekeztek valamiképpen egyeztetni

az E-mozgalmat a rezsím propagandájával a római és olasz civilizációk nagyszerűségét illetően, és használni az eszperantót mint a propaganda eszközt.

Habár a témát a faszizmus és eszperantizmus közötti kapcsolat vonatkozásában még tanulmányozni kell történeti szempontból, mégis tény, hogy amikor törvényes engedélyt kértek az eszperantó – kongresszus megrendezésére Olaszországban (1935), a javasolt motívumok között volt „ a kongresszus szervezőinek kívánsága, hogy ismertessék egyre szélesebb körben a csodálatos haladást, amelyet végzett és végez Olaszország Mussolini ösztönzése és irányítása alatt.” / a 27. Egyetemes E-Kongresszus megnyitó beszédéből /

Az 1930-as évek majdnem mindegyik mozgalmi tevékenysége az 1935-ös egyetemes kongresszus megtörténésének és sikerének gyújtópontjába került.

1931-ben az IEF-nek (amely néhány évre Torinóba költözött) újból Milánóban volt a székhelye, a város központjában a katedrális mellett. Először ott működött a központi nemzeti hivatal. Ezzel teljesítette az IEF adminisztrációs és titkári feladatait, szolgálva az egész olaszországi mozgalmat **Eszperantó-olasz centrum** név alatt. A kormányzási felhatalmazás kézhezvétele után rá bízták az egyetemes kongresszus rendezését Olaszországban.

A kormányzat támogatása konkretizálódott a heti rádióadások beindításával a római rádiónál, előrelátva az egyetemes kongresszust: kezdetben csak turisztikai információkat javasoltak a jövőbeni kongresszusi tagoknak, aztán rádújságot tudósításokkal Olaszországból és az eszperantista világból.

Az első Olaszországban rendezett E-Kongresszus (U.K.) különlegességnek számított: habár úgy emlegették, mint a „ római kongresszust”, mégis ú.n. „ utazó” kongresszus volt. A résztvevőknek öt északi városban kellett gyülekezniük, ahonnan együtt repültek Firenzébe majd onnan Rómába, Nápolyba, később hajóval kirándultak Máltába és Afrikába.

1422 jelentkező volt. Ez esetben az Olasz Turista Klub tette közzé a fényűző Római Útikalauz-t, melyet *Luigi Minnaja* és *Carolina Minio-Palvello* fordítottak. / Akik később összeházasodtak. /

Az utolsó évek a második világháború kitöréséig a mozgalom fokozatos gyengülésével volt jellemezhető, nem csak az egyetemes kongresszus rendezésében kimerült mozgalmi erők miatt, hanem a bürokratikus bonyodalmak miatt is, melyek bolygották az eszperantó tevékenységet. Úgy tűnt, mivel teljesen nem tudták megtiltani a tevékenységet / fent említett okok miatt /, a rezsím valamennyire megnehezítette annak létét azzal a szöveggel, hogy „spórolni kell a papírral”, így az újság nem tudott megjelenni.

1938-ban a faji törvények elfogadása után az IEF azt tanácsolta a zsidó tagjainak: ne újítsák meg a jelentkezésüket, hogy a hatóságoknak jelenthessék: a szövetségnek nincsenek zsidó tagjai.

A Római Rádió eszperantó-nyelvű adásai folytatódtak 1942-ig, de azok csak távirati stílusban adtak híreket, politikai kommentárokat a fasiszta rezsímről. A háború növekedésével a helyzet súlyosabbá vált: az IEF-nek nem sikerült kapcsolatot teremtenie a csoportokkal. A hivatalt Milánóban lebombázták.

A háborús vihar elmúltával és a normális élet visszatérével az olasz eszperantisták újból elhatározták az eszperantó terjesztését. Az első háború utáni nemzeti kongresszus Torinóban volt 1948-ban, ahol létrehozták az új IEF székhelyet. Felmérték az erőiket, nagy erőfeszítéssel újra indult a kulturális és propaganda tevékenység. 1950-ben újra megjelent a nemzeti újság és a **Római Rádió** újra kezdte eszperantó adását: *Ascenzio Blassime* és *Luigi Minnaja* / a háború előtti adások szerkesztői / és *Vincenzo Musella* közreműködésével.

Az adások most is folynak./ *Dr. Antonio de Salvo* gondoskodásával./

Összehasonlítva a 20 évvel ezelőtti valósággal, a helyzet sokkal rosszabb volt, de az újjászületést az emberek lelkesedéssel élték át és eredményeit is láthatták nemsokára. Az 1949-es több mint 300 fős tagság 1957-re több mint 1400 lett. A tevékenység fokozódott, tetőpontját az újabb olasz egyetemes kongresszuson érte el: a 40.-en Bolognában / 1955-ben / 1687 jelentkezővel.

1956-ban az IEF jggi személyiséget kapott az államelnök rendeletével.

Az újjáépítés a második világháború után az ifjúsági mozgalomra is vonatkozott. / Először 1913-ban jelent meg / Az Olasz Eszperantista Ifjúság /IEJ/ c. szervezet létrehozásával 1947-ben két TEJO kongresszust rendezett Olaszországban 1955-ben (L' Aquila) és 1977-ben (Asizo). Soraiból sok aktivista került az eszperantó mozgalomba.

Az olaszországi mozgalom életére az utóbbi 50 év alatt jellemzők az évenkénti kongresszusok, kapcsolatok parlamenti és minisztériumi vezetőkkel, az igyekezetek az eszperantó elfogadtatására az iskolákban, kultúrában, az olasz irodalom eredeti írásaival, fordításokkal. Az elmúlt évszázad 50-es éveitől intenzív tevékenységgel célozták meg az utcák, terek „Eszperantó” vagy „Zámenhof” elnevezését. Az utóbbi években tekintélyes olasz kiadók publikáltak eszperantó szótárakat és nyelvtanokat.

Az olaszországi mozgalom hozzájárult eszmékkel és személyekkel a nemzetközi mozgalomhoz: sok olasz szerepelt / elnöki feladatokkal is / a nemzetközi eszperantó szövetségekben. (UEA, IKUE, IFEF és ILEI), sokszor azonos időszakban.

Olaszországból, ahol a katolikus egyháznak központi szerepe van, az olasz eszmetársak sokat tevékenykedtek egyházi intézeteknél: elég említeni a **Vatikáni Rádió** szabályos eszperantó adásainak bevezetését.(1977), a szertartási szövegek jóváhagyását, az IKUE hivatalos elismerését a Szentszék által, az eszperantó használatát a húsvéti-és a karácsonyi pápai jókívánásokban / először II. János Pál 1994-ben, majd XVI. Benedek 2006. húsvétján / olvasd a 115. oldalon/

Az „Eszperantó nyelv megjelent a világ televízióin a pápai jókívánások alkalmával.”

Jelenleg az IEF-nek – amely székhelyül Milánót ismerték el 35 évvel ezelőtt – 1000 tagja van 40 csoportból.

Ez évben mint **Kulturális Szövetség** lett elfogadva, amelynek az olasz polgárok 5%-ot ajánlanak fel a fizetett adóból.

Most az olasz mozgalom a történetének legnagyobb kihívásával áll szemben: Harmadik alkalommal rendez Egyetemes Kongresszust: Firenzében, abban a városban, ahol 96 éve született meg a szervezett mozgalom.

Igen, ez egy nagyon komoly kihívás a most már csaknem 1900 regisztrált résztvevővel szemben.

A kép: a 27. Egyetemes Eszperantó Kongresszuson Rómában mutatja Dr. Stefano la Colla professzor urat mint a Kongresszusi Bizottság elnökét a nyitóbeszéde alatt.(1935)
Egészen a baloldalon ül Louis Bastien generális, utána Giorgio Canuto professzor úr, jobbra (egészen előretekintve) Baghy Gyula.

Carlo Sarandrea

Az UEA hivatalos lapjának 2006. májusi számából magyarra fordította:

Pásztor László, Pásztor Lászlóné

Julio Baghy

Estas mi esperantisto

Verda stelo sur la brusto
iom palas pro la rusto.
Mi ne estas purigisto;
estas mi esperantisto.

Kuŝas ie sub tegmento
„Netuŝebla Fundamento”.
Tuŝu ĝin nur la Mefisto;
estas mi esperantisto.

Polvkovrite sur bretaro
putras mia SAT-vortaro.
Tedas min la vorto-listo;
estas mi esperantisto.

Gramatikon mi ne konas
kaj gazeton ne abonas...
Librojn legu la verkisto;
estas mi esperantisto.

Mi parolas kun rapido:
„Bonan tagon! Ĝis revido!”
Ĝi sufiĉas por ekzisto;
estas mi esperantisto.

Pionirojn mi kritikis,
la gvidantojn dorne pikis
kaj konspiras kun persisto;
estas mi esperantisto.

Por la venko mi esperas,
sed neniom mi oferas.
Mi ne estas ja bankisto;
estas mi esperantisto.

Se baraktas en la krizo
la movado, organizo,
helpas mi nur per rezisto;
estas mi esperantisto.

Flugas per facila vento
el la buŝo Nova Sento.
Ĝi sufiĉas por sofisto;
estas mi esperantisto.

Post la mort' ĉe tombo mia
staros „rondo familia”,
nekrologos ĵurnalisto:
estis li esperantisto.

„ Pomkremo kun jogurto „

Ankaŭ en la somera varmo - kiuj ŝatas dolĉaĵojn – povas manĝi ankaŭ memfaritajn, hejme.
Jen, unu recepto.

La senŝeligitan kaj pecetigitan krudan (ne kuiritan) pomon ni metu en miksilon.
Ni aldonu citron-sukon, sukeron kaj jogurton laŭguste, poste bone kunmiksi la tuton.
Vi surtabligu ĝin malvarmigite. Ĝian supron vi ornamu per unu peco da juglando, aŭ biskoto.

s-ino Lászlóné Pásztor

„ Almakrém joghurttal ”

A nyári melegben is – aki szereti az édeséget – fogyaszthat saját készítésűt otthon.
Íme egy recept

A lehéjazott, feldarabolt nyers almát tegyük turmixgépbe. Adjunk hozzá citrom levet, cukrot és joghurtot ízlés szerint, utána keverjük jól össze. Lehűtve tálaljuk. A tetejét díszítsék dióval vagy piskótával.

Pásztor Lászlóné

KALENDARO

Je la 13-an de julio en 1928 mortis en Marseilles *Jeanne Flourens* franca esperantista verkistino, signifa kreantino de unua epoko de Esperanto-literaturo. Ŝi akiris tre grandajn meritojn kun ŝiaj verkoj – ĉefe kun ŝiaj komedioj – en elformo de la vivanta teatra lingvo.

Je la 14-an de julio en 1887, en Varsovio aperis la unua Esperanto-gramatiko (Unua libro). La ruslingvan eldonaĵon ne delonge sekvis ankaŭ angla, franca, kaj germana eldonaĵoj. La minca kajereto enhavis ankaŭ literaturajn tekstojn krom la gramatikaj reguloj kaj vortokatalogo.

Je la 16-an de julio en 1860 naskiĝis Flivien Menu de Ménil, komponisto de la Esperanto – Himno.

KALENDÁRIUM

1928. julio 13-án halt meg Marseillesben Jeanne Flourens francia eszperantista író, az eszperantó irodalom első korszakának jelentős alkotója.

Műveivel- többnyire komédiáival – igen nagy érdemeket szerzett az élő színpadi nyelv kialakításában.

1887. július 14-én jelent meg Varsóban az első eszperantó nyelvtan. / La unua libro / Az orosz nyelvű kiadást hamarosan angol, francia és német nyelvű is követte. A vékony kis füzet a nyelvtani szabályokon és szójegyzéken kívül irodalmi szövegeket is tartalmazott.

1860.július 16-án született Félicien Menu de Ménil, az Eszperantó-himnusz zeneszerzője.

Famaj mondotagoj

1. Julio: Arkitektura Mondotago
11. Julio: Natalitata Mondotago
9. Julio: Tago de la Fervojistoj en Hungario

La Arkitekturan Mondotagon oni festis lastfoje en 1997 dum ĉi tiu tago. Ekde 1998 oni festas la 6-an de oktobro. La Asocio de Arkitekturistoj deklaris ĉi tiun tagon Mondotago. Ĝi altiris la atenton al la arkitekturo, kio signife difinas ĉirkaŭaĵon de la homo. En Hungario oni festis unue en la jaro 1988.

Kun festo de la Natalitata Mondotago la Unuiĝintaj Nacioj havas celon, ke altiru atenton de la mondo – ĉefe atentojn de landoj de la 3-a mondo – je danĝero de troamasiĝo de la Tero.

Ekde 1951 dum la dua dimanĉo de aŭgusto oni festis la Tagon de la Fervojistoj, sed ekde la jaro 1961, dum la dua dimanĉo de julio oni festas laŭ registara rezolucio.

Nevezetes világnapok

Építészeti Világnap	július 1.
Népesedési világnap	július 11
Vasutas nap Magyarországon	július 9.

Az Építészeti Világnapot 1997-ben e napon / július 1 / tartották utoljára. 1998-tól október 6-án tartják. Az Építészek Nemzetközi Szövetsége / VIA / nyilvánította világnappá, hogy ezzel is felhívja a figyelmet az ember környezetét meghatározó módon alakító építészetre. Magyarországon 1988-ban ünnepelték meg először.

A Népesedési Világnap megünneplésével az ENSZ célja, hogy felhívja a világ – főként a harmadik világbeli országok – figyelmét a Föld túlnépesedésének a veszélyére.

A Vasutasnapot 1951-től augusztus, 1961-től pedig július második vasárnapján ünnepeljük kormányhatározat alapján.

38. Landa Amika Renkontiĝo de Fervojistaj Esperantistoj Tokaj. 30. junio – 2. julio. 2006.

En la Nord-hungaria urbo Tokaj, en studenthejmo de la „Tokaji Ferenc” Gimnazio okazis inter 30. junio kaj 2. julio 2006, la 38. Landa Amika Renkontiĝo de la Fervojistaj Esperantistoj.

Vendrede okazis la alveno de la gastoj, gastoakceptado.

Sabate: ni vojaĝis per aŭtobuso krome ŝipe sur la rivero Bodrog al urbo Sárospatak, kie ni rigardis la fortikaĵon kaj ties partojn. Tie aliĝis al ni samideanino D-rino Margareta Evva lokhistoriistino el urbo Encs. Dum la revojaĝo sur la ŝipo laborkunveno okazis, dum kio unue la eksterlandanoj, poste la enlandaj geesperantistoj salutis la partoprenantojn. Inter ili estis ankaŭ **d-ro Imre Ferenczy**, kiu anoncis, ke en Győr estos okazonta la sekvontjara Landa Fervojistaj Renkontiĝo kaj li invitis la ĉeestantojn tien.

Ankaŭ **s-ino Lászlóné Pásztor** diris salutparolon nome de la Miskolc urba „Király Lajos” Esperanto-Amika Rondo. Post ŝi sinjoro **Stefano Gulyás**, prezidanto de la Hungarlanda Fervojistaj Esperanto-Asocio kaj vicprezidanto de IFEF konigis la faritan laboron kaj parolis pri la taskoj de la estonto. Vespere post la vespermanĝo balo okazis, kie bonetoso regis. Pri tio zorgis la pianisto, krome la nepo de **D-ro Jozefo Halász**, kiu deklamis la LULKANTO titolan poemon de la fama hungara poeto *Attila József*, en traduko de D-ro Kolomano Kalocsay. La ĉarma infaneto havis grandan sukceson.

Dimanĉe en urbo Tokaj urbrigarda promenado okazis, kun direkto de **Stefano Zelena** fremdulgvidanto, kiu tre detale konigis historion de la urbo, prezentite la interesaĵojn. Lian hungarlingvan tekston eminente esperantigis tuj D-ro Jozefo Halász.

Post la promenado vingustumado sekviĝis en la familia vinkelo de **s-ino Gyuláné Várhelyi**. Ankaŭ ŝi estas esperantistino. En la kelo ŝia filo prezentis la lokajn gustumitajn vinspecojn kaj parolis pri ilia entrepreno. Pri la urbrigarda promenado en Tokaj, krome pri Sárospatak kaj pri la vingustumejo vi leĝeblos detale en niaj pli malfruaj gazetnumeroj..

La renkontiĝon partoprenis 80 geesperantistoj el 5 landoj.

Organizanto de la renkontiĝo estis **D-ro Jozefo Halász**, prezidanto de la Asocio de la Miskolc Fervojistaj Esperantistoj. Liaj familiaĵoj plene da entuziasmo helpis lin.

Ni dankas, ni sinsentis bonege.

La geedzoj Pásztor el Miskolc

Vasutas Eszperantisták
38. Országos Baráti Találkozója
Tokaj, 2006. jún. 30 - júl. 2.

Az Észak-magyarországi Tokaj városban, a „Tokaji Ferenc” Gimnázium Kollégiumában került megrendezésre 2006.jún.30 – júl.2. között a Vasútas Eszperantisták 38. Országos Baráti Találkozója.

Pénteken érkeztek a vendégek, akkor történt a vendégfogadás.

Szombaton: busszal, azonkívül hajóval utaztunk a Bodrogon Sárospatakra. Ott csatlakozott hozzánk Dr. Evva Margit helytörténésznő Encsról. Hazafelé a hajón munkaülés folyt, mely alatt a kül – és belföldi résztvevők üdvözölték a találkozó résztvevőit. Köztük volt *Dr. Ferenczy Imre* úr (az UMEA elnöke), aki bejelentette, hogy jövőre Győrben lesz a találkozó helye. *Pásztor Lászlóné* is mondott köszöntést a miskolc városi „Király Lajos” Eszperantó-Baráti Kör nevében. Utána *Gulyás István* úr, a Magyarországi Vasútas Eszperantó Egyesület elnöke és az IFEF alelnöke ismertette a végzett munkát, majd a feladatokról beszélt. Este vacsora után bál volt, melyen jó hangulat uralkodott. Erről a zongorista gondoskodott, valamint Dr. Halász József unokája (fiú), aki elszavalta eszperantóul József Attila :
Altató dal c. versét Dr. Kalocsay Kálmán fordításában.

A bájos gyermeknek nagy sikere volt.

Vasárnap: Tokajban városnéző séta volt *Zelena István* idegenvezető vezetésével, aki nagyon részletesen ismertette a város történetét, bemutatva az érdekességeket. *Dr. Halász József* fordította azonnal a szöveget igen kitűnően eszperantóra. A séta után borkóstolás következett *Várhelyi Gyuláné* családi borpincéjében. Ő is eszperantista.

A pincében *Várhelyi Gyuláné* fia ismertette a kóstolt borfajtákat és beszélt a vállalkozásukról. A tokaji városnéző sétáról, Sárospatakról és a borkóstoló helyről az újságunk későbbi számaiban olvashatnak részletesen.

A találkozón 80 fő eszperantista vett részt öt országból.

A rendezvény szervezője **Dr. Halász József** volt, a Miskolci Vasútas Eszperantisták Egyesületének elnöke. A teljes családja segítette őt nagy lelkesedéssel.
Köszönjük, nagyon jól éreztük magunkat.

A Pásztor házaspár Miskolcraól

Ĉi tiun gazeton nun lektoris: D-ro, profesoro Endre Dudich, sinjorino Ilona, Istvánné Fedor kaj sinjoro D-ro Imre Ferenczy.

Ezt az újságot most Dr. Dudich Endre c. professzor úr, Fedor Istvánné Ilona és Dr. Ferenczy Imre úr lektorálta.

NORDHUNGARIA INFORMO

Pásztor László H-3530. Miskolc, Király u.25. 2/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Retpošto / E-Mail: pasztor.laszlo4@chello.hu

Weblap / Retpaço: <http://members.chello.hu/pasztor.laszlo4>
<http://kiralylajos.extra.hu>